

1927

G O S P O D A R

Št. 21

Občine in šolski izdatki.

Lani je izdal veliki župan znano okrožnico U. br. 5308 z dne 22. maja 1926. l., ki ukazuje, kako naj se zaradi preobremenitve občin skrajno omejujejo izdatki za osnovno šolstvo in zlasti opuščajo deloma nepotrebni ali pretirani izdatki, in pa taki, ki se dajo odložiti ali razdeliti na več let. Ta okražnica je vzdignila med delom učiteljstva precej prahu in protestov. Toda sila, ki zahteva omejitve, je večja povsod, in neizprosnejša, nego so protesti. Zato je tudi novi oblastni šolski odbor v Ljubljani z odredbo št. 62 od 24. septembra 1927. l. obnovil vse bistvene odredbe prejšnje okrožnice. Vsebine ne bomo navajali, ker prejmejo županstva itak vsa podrobnejša določila v posebni okrožnici oblastnega odbora. Pač pa opozarjamo na vse to širšo javnost, ki ji je možno poizvedeti pri županstvih, kaj sme zahtevati šola od občin.

Zadnji čas je najbolj razburjala občine določba v členu 7., črka f. »Uredbe« ministra za prosveto z dne 2. maja 1927. l. o krajevnih in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole (glej Uradni list od 18. maja 1927. l., št. 222 55). Po tem določilo bi morali krajni šolski odbori (seveda na račun občin) skrbeti, da dobe na leto šolski upravitelji — oženjeni po 10m³ in neoženjeni po 6 m³ drv, če imajo stanovanje v šoli. Seveda bi bilo to za nekatere večje občine z mnogimi šolami neznosno breme. — **To določilo za Slovenijo ne velja.** — Pri nas so namreč v veljavi še vsi prejšnji zakoni, ki pa nimajo nikakega določila glede dobave brezplačnega kuriva šolskim upraviteljem. Po odloku ministrstva za prosveto z dne 29. avgusta t. l., O. N. br. 55.646, se ima določila čl. 7., t. f.) omenjene Uredbe uporabljati le v okviru obstoječih predpisov. Po teh gre na bivšem Kranjskem in Štajerskem šolskim upraviteljem (icam) pač naturalno stanovanje, dočim jim ne gre postavna pravica do kuriva v kljub določilo v preje navedeni ministrski uredbi. — Še to pripombo! — Odlok, da nimajo šolski voditelji postavne pravice do drv, ni nikaka krivica. Saj so prav tako državni nameščenci, kot drugi državni uslužbenci, ki tudi ne uživajo nikakih posebnih dobrot. Občinam pa je odvezto težko breme. In to je za nas glavno vprašanje. — Seveda, če hoče biti kaka občina učitelju hvaležna za posebne zasluge in posebno požrtvovalno delo izven službene dolžnosti, ji ne bo nikdo krtil pravice, da tako delovanje nagradi po lastnem preudarku. F. K.—n.

Volitve gospodarskih odborov.

Z okrožnico št. 2438 od 24. septembra 1927. l. je razpisal oblastni odbor volitve gospodarskih odborov. Pred časom je že pisal »Domoljub« o pomembnosti teh korporacij, ki oskrbujejo ponekod precejšnje premoženje podobčin, sosesk, vasi in pa premoženje tako zvanih »upravičencev«. — Izvzeto je tu premoženje, ki tvori »solastnino«. Merodajna za uvrstitev prve in druge skupine — upravičencev ali solastnikov — je zemljiška knjiga. — To na splošno, da bodo jasni pojmi glede premoženja, ki ga oskrbujejo gospodarski odbori, sestoječi iz treh članov in dveh namestnikov. Trije člani volijo izmed sebe načelnika.

Volijo pa gospodarske odbore le tisti kraji (podobčine, soseske, vasi, ali upravičenci), kojih last je premoženje, ki spada v oskrbovanje teh odborov. Naj izpregovorimo prav ob kratkem o volitvah, ki naj se izvrše po navedeni odredbi do 15. decembra letos. — Važno za našo javnost je — vedeti, da obstoje gospodarski odbori za oskrbovanje omenjenega posebnega premoženja, ki ni last cele politične občine, le na ozemlju bivše Kranjske, in da velja za nje še vedno poseben zakon z dne 1. avgusta 1912. l., dež. zak. št. 49. — Ker pa določa ta zakon poseben način volitve v zvezi z določbami prejšnjega občinskega volilnega reda, se volijo gospodarski odbori, — da povemo na kratko — »postarem«. Ta način volitev je odredil še veliki župan z okrožnico U. br. 4703/2 z dne 26. oktobra 1926. — Najvažnejše, kar je treba vedeti glede teh volitev, je troje bistvenih določil:

1. Za nje velja davčni cenzus, to se pravi predpis direktnega davka upravičenim volilcem. Le na podlagi davčnega predpisa sestavi župan volilne imenike.
2. Voli se z glasovnicami na podlagi izkaznic, kakor določa točka 3. navedenega zakona. — Zakon predpisuje za izkaznice in glasovnice tiskovine rumene barve, ki jih je imel popred v zalogi deželni odbor. — Ker pa teh tiskovin ni več v zalogi, zadostuje, če prirede županstva glasovnice ter izkaznice po lastni previdnosti. Poglavitno je, da bo zajamčena tajnost volitev in glasovanja.
3. Za te volitve veljajo tudi pooblastila ženskih oseb, ki jim je predpisan v podobčini, vasi ali posesti direkten davek. Kako se voli s pooblastili, določa jasno § 4. prejšnjega občinskega volilnega reda. — Tega naši starejši volilci še dobro poznajo. — Bivanje v podobčini, soseski itd., torej za te volitve ni merodajno. Zato volijo (lahko s pooblastili) tudi zunanji davkoplachevalci, ki jim je prepisan direkten davek tam, kjer je treba voliti gospodarski odbor. F. K.—n.

Namizno sadje.

Sadje uporabljamo vobče na dva načina. Pred vsem je namenjeno že od narave same za uživanje v presnem, sirovem stanju, ker je ne samo užitno kakor malokateri drugi pridelek, ampak tudi jako okusno in prebavno. V novejših dobah, ko je sadja več in več, so ga začeli predelavati v razna jedila in še bolj v pijače. Kar je sadja namenjenega za uživanje v svežem stanju, ga imenujemo namizno sadje. Umevno je samo ob sebi, da izbiramo v to svrhu najlepše in najpolnejše plodove, ker so ti najokusnejši in ker že njihova prikupljiva zunanost vzbuja tek in tako ugodno vpliva na prebavo. Pri sadju, ki je odloženo za predelavo, (za mošt, marmelado itd.), zunanost njegova ne hodi v poštev, ker se plodovi zmaste ali razkuhajo.

Seveda pri sadju za domačo potrebo ne gledamo, da bi morali biti za jed samo izbrani plodovi, kakor da bi malo slabjši ne bili užitni. Toda dandanes ne pridelujemo sadja samo za dom, ampak tudi za stotisoče drugih, ki ga ne morejo pridelovati sami, uživajo ga pa radi in ga zaradi tega od pridelovalca kupujejo. Kdor pa kupuje in dobro plača, ima tudi pravico izbirati in zahtevati, kar mu ugaja. Ako hoče pridelovalec svoj pridelek lahko in dobro izpečati, mora zahteve kupca upoštevati.

V trgovini z namiznim sadjem velja po vsem svetu pravilo, da morajo biti plodovi, bodisi kateregakoli sadja, ki so namenjeni za uživanje v svežem stanju, zreli, normalno razviti in brez vsake napake — popolnoma brez madeža. Plodovi, ki so potrpani prezgodaj, so neokusni in sirovi neuzitni. Ploda, ki je sicer še tako zdrav, ne moremo uvrstiti med namizni izbor, ako je za določeno sorto predreban, ali enostransko razvit, grbast, ali kako drugače pokvečen. Prav tako ne spadajo med namizno sadje plodovi s krastami, zaceljenimi ranami, prečinitimi mozolji itd. Še manj so za to črvihi plodovi in seveda tudi ne taki, ki so bil pri spravljajanju ali prevozu na kakršenkoli način pokvarjeni ali načeti, torej udarjeni, obtiščani, opraskani, ubodeni, ožuljeni itd. Plod, ki ima odlomljen (pri bruskah) ali izdrt (pri jabolkih) pecelj, ni več namizen plod, pa ko bi bil sicer še tako dober, lep in zdrav.

Sedaj se pa vprašajmo: Koliko pa je pri nas takega sadja, ki bi ustrezalo zgoraj naštetim zahtevam? Malo, bore malo! Preprost poizkus nas najbolj prepriča. Vzemite 100 kilogramov obranih, pa nerazbranih jabolk, pa prav v skrbno odberite, kar je po prejšnjih pojasnilih za namizno rabo sposobnih plodov! Nabrali boste komaj 25 do 30, v najugodnejšem slučaju 40 kg namiznih jabolk, 60, 70 ali celo 75 kg bo pa izbirtka, ki ga nikakor ne morete prodati kot namizno, ampak le kot možno sadje, ki je pa trikrat ceneje od namiznega.

In sedaj še eno vprašanje: Kako pa je to, da je baš pri sadju toliko slabega, ozioroma tako malo dobrega pridelka? Vzroka

Najcenejša kava je

„ŽIKA“

ker je najboljša in najbolj zdrava! Zahtevajte Žiko pri trgovcu, dobite jo v rdečih zavitkih!

sta dva. Prvič zato, ker sadno drevje premalo negujemo, (ne snazimo, ne gnojimo in ne varujemo pred zajedalci); drugič pa zato, ker še mnogo tistega, kar je na drevesu dobro, pokvarimo pri spravljanju, prevažanju in prekladanju.

Kdor hrani namizno sadje za poznejšo prodajo, naj ne pozabi, da sadje v shrambi zlahni. V tem oziru so sorte med seboj jako različne. Natančni poizkusi so pokazali, da zlahni v treh mescih (od 20. oktobra do 20. januarja): jesenski kosmač za 14½ odstotkov, kanadka za 13 odstotkov, parmena za 7 odstotkov, ribstonovec za 8 odstotkov, mošanekar za 7 odstotkov, bobovec za 4 odstotke in šampanjska reneta za 4 odstotke.

Izgube so tudi, ker nekaj sadja zgnije ali se ga drugače pokvari (n. pr. zmerzne). Skupna izguba znaša torej povprečno najmanj 25—30 odstotkov prvotne teže. Izhlapenja precej omejimo, ako naložimo sadje na debelo. V spodnje plasti denimo vedno tiste sorte, ki imajo raskavo kožo (kosmače), na vrh pa one z gladko kožo (mošanekar, bobovec, šampanjska reneta i dr.) V malo vlažni, zelo hladni shrambi sadje manj izgubi na teži nego v suhi in topli.

Denaturirani petrolej za kmetijske stroje.

Mnogo so se kmetovalci prizadevali, da bi dosegli znižanje trošarine na surovo olje in petrolej, ki ga rabijo za pogon kmetijskih strojev. Dosedaj je bila namreč trošarina na petrolej tako visoka, da se pogon kmetijskih strojev ni izplačal. Tako so lastniki traktorjev rajši pustili te stroje ležati in rjaveti, nego bi jih rabili bodisi za oranje, vlačenje, in razna druga dela. Konečno se je vsem gospodarskim korporacijam skupaj poorečilo doseči tozadevne olajšave. Finančni minister je namreč 26. julija t. l. izdal pravilnik za denaturiranje in prodajo denaturiranega petroleja, namenjenega za pogon traktorjev in drugih kmetijskih strojev. Pod temi razume pravilnik pluge, brane, sejalne stroje, kosilnice in mlatilnice. Za petrolej v ta namen se plača minimalna monopolska taksa od 10 para za kilogram denaturiranega petroleja. Rafinerije smejo prodajati denaturirani petrolej samo osebno, ki dobijo za to dovoljenje od uprave državnih monopolov in to samo za množino označeno v dovoljenju. Finančni kontrolni organi nadzorujejo to porabo.

Lastnik traktorja kmetijskih strojev, ki želi kupiti denaturirani petrolej po minimalni monopolski taksi, mora vložiti prošnjo, kolokovano s 25 Din, na upravo državnih monopolov. Prošnjo mora priložiti potrdilo občine, da poseduje res traktor, da je ta v uporabnem stanju in da ga rabi samo za kmetijske svrhe. Iz tega potrdila naj bo razviden sistem, marka in konjske sile traktorja in koliko petroleja približno uporabi na uro pri maksimalnem delu motorja. V prošnji mora lastnik še posebej izjaviti: a) da se podvrže vsem kontrolnim predpisom, ki že obstojajo ali ki se bodo naknadno izdali; b) navesti rafinerijo, od katere želi nabaviti petrolej in c) približno število ur, v katerih bo motor v pogonu, ter koliko časa bo ta

pogon trajal. Vsak kupec denaturiranega petroleja je dolžan voditi knjigo o uporabi petroleja. Dovoljenje za nakup in porabo denaturiranega petroleja bo veljavno šest mesecev od dne, ko se izda.

Izredno visoka mlečnost krav.

Ze parkrat smo v »Domoljubu« poročali o kravah, ki dajejo izredno veliko mleka, na kar nismo pri nas navajeni. Če ima pri nas kakšna krava 20 litrov mleka, je to že velika izjema, ki vzbuja splošno začudenje. Če pa čitam o 30 litrih, je to že skoro čudež, o 40 litrih je nemogoče. In vendar so živinorejci drugod vzgojili krave, ki dajejo že nad 40 litrov mleka na dan. Res je sicer, da se morajo take krave dobro krmiti, toda res je tudi, da ne bo nobena naših krav, ki imajo v najlepšem slučaju 14 do 16 litrov mleka, pa naj jih krmimo še tako dobro, dosegla 30 litrov. To pomenja, da ni samo krma, ki pospešuje mlečnost, ampak mora biti taka lastnost vzgojena v kravi sami. Navajamo pa radi take zgledne dobrih molznic, da se naši živinorejci podučijo, kaj se da doseči z umno vzgojo goveje živine.

Nemški listi poročajo o nekem veleposestniku v bližini Hanovra, pri katerem je kontrolni asistent mlekarkega kontrolnega društva ugotovil, da je ena izmed krav dala na dan 52.2 litra mleka, ki je imelo 3.12% tolašče. To količino mleka je krava molzla več tednov zaporedoma. Razen te krave so v tem hlevu še dve s 45 litri dnevno. Povprečna množina mleka na leto od 46 krav znaša 4590 litrov s 3.48 odstotkov tolašče na kravo. Res je sicer, da so te krave dobro krmjene. Toda v tem ni vse. Mlečnost je lastnost krav, ki se podeduje, ki se pa tudi vzgoji. Če bomo vedno izločevali slabe krave iz naših hlevov in dobro gojili samo najboljše molznice bomo sedaj tudi pri nas znatno zvišali mlečnost naših krav.

Odlikovani kmetovalci.

Uprava kmetijske razstave je letos določila kot nagrade razstavljalcem posebne kolajne v zlatu, srebru in bronu ter priznalne diplome, da se jim na ta način oddolži za skrb pri izbiri razstavljenih predmetov. Ker pomenja to priznanje posebno odlikovanje kmetovalcev in drugih interesentov, je vredno, da se navede imena odlikovancev, ki so s svojimi predmeti pripomogli, da je ta razstava izpadla tako sijajno.

Sadne razstave se je udeležilo 71 sadje-rejcev.

Odlikovani: Zlato kolajno je prisodila ocenjevalna komisija tem-le sadjarjem: Jožef Rudež v Tolstem vrhu in Anton Ulm v Klevežu; srebrno kolajno: grofica Matilda Frenke v Sevnici, župnik Josip Šribar v Artičah, grof Attems v Brežicah, Ivan Simončič v Brežicah, Ivan Plešec v Šmartnem ob Paki, Sadna drevesnica v Kukanovcih. Bronasto kolajno: Anton Tkalec v Obrežu, Miha Müller v Bokalcih, Miha Brenčič v Ptujju, Ernest Hänze v Ptujju, Ljudovik Sagadin v Ptujju in Alojzij Radkovič v Brezovici pri St. Jerneju. Priznalne diplome: Samostan v Pleterjih, Kme-

tjska šola na Grmu, Kmetijska šola v St. Jurju, Oskar Bamberg v Impolci, Jakob Znidarič v Središču, Josip Godec v Malinogi, Stefan Jereb v Podlipi, Franc Šoštar v Slatini, Mihael Marovt v Braslovcah, Pavel Doštal v Ptujju.

Sir je razstavilo 26 sirarn, ki so bile tako-le ocenjene:

Odlikovani: Ocenjevalna komisija je odlikovala s srebrno kolajno: Mlekarsko zadrugo v Savici v Bohinju, Mlekarno v St. Rupertu, Mlekarsko zadrugo na Vrhniki; bronasta kolajna je bila dodeljena: Mlekarski zadrugi v Logatcu, Sirarni v Senčurju, Mlekarski zadrugi v Srednji vasi, Sirarski zadrugi v Češnici, Osred. mlekarnam v Ljubljani, Sirarni v Škofji Loki, Mlekarski zadrugi v Ratečah-Planici, Sirarski družbi v Bitnjah, Sirarski zadrugi v Hrašah pri Lescah, Antonu Zidar iz Bistrice-Mokronog. Priznalne diplome so prejeli: Sirarska družba v Stari Fužini, Mlekarska družba v Stari Fužini, Mlekarska družba v Podhomu-Bled, Mlekarska zadruga v Podkorenju, Mlekarna v Ptujju in Mlekarska zadruga v Ribnem pri Bledu.

Maslo je doposlalo na razstavo 11 mlekarn.

Odlikovani maslarji: Srebrna kolajna: Mlekarska zadruga v Radomljah, Graščina Novikloster, Franc Pannonič, Tešanovci; bronasta kolajna: Osrednje mlekarne v Ljubljani, Mlekarna v St. Lovrencu; priznalna diploma: Mlekarska zadruga v Moravcah, Mlekarska zadruga v Cerkljah ob Koli, Anton Zidar v Bistrici-Mokronog.

Vzlic letošnjih bolj slabi letini je bilo precej razstavljalcev medu, ki jih je ocenjevalna komisija odlikovala. Vseh razstavljalcev je bilo 27.

Odlikovani čebelarji: s srebrno kolajno: Šetina iz Jesenic, Fran Hernja iz Središča, Jože Okorn iz Školje Loke, Josip Mrak iz Viča, Fran Kunaver iz Zirovnice; z bronasto kolajno: I. Bratuša iz Obreč, I. Elzner iz Ljubljane, I. Fišer iz Rogatca, Ivo Verbič iz Ljubljane, R. Gollob iz Mežice; s priznalno diplomom: Fran Ručigaj iz Dobenega in Ivan Jenko iz Mirne Peči.

Zelo zanimiva in podučna je bila tudi v nedeljo 25. septembra konjska razstava, na kateri je bil zbran najboljši plemenski material Slovenije. Denarne nagrade so prejeli številni konjerejci, ocenjevalne komisije so pa imele težko stališče pri določevanju prvih in drugih nagrad, ko je bilo toliko prvovrstnega materiala zbranega. Največ nagrad je bilo prisojenih veleposestniku I. Lenarčiču iz Verda pri Vrhniki, ki je prignal svoj najboljši toplokrvni material na razstavo. Posebno so se odlikovale njegove kobile in žrebice, pa tudi žrebec je bil prvovrsten. Tudi graščina Fužine pri Ljubljani je imela lepe živali. Toda malo zastajajo za njimi naši kmetje ljubljanske okolice, ki so pokazali prav lepe mrzlokrvne živali. Da so stajerci iz ljutomerskega okoliša pripeljali svoje najboljše, je bilo itak predvideti, in da bodo vsi njihovi konji onesli nagrade, je bilo tudi pričakovati. V splošnem se lahko trdi, da je bila to po vojni najlepša konjska razstava v Sloveniji sploh.

Razstave buteljskih vin se je udeležilo 16 vinogradnikov, ki so vsi poslali izvrstna vina v pokušnjo. Tudi tukaj so bile dodeljene zlate, srebrne in bronaste kolajne ter priznalne diplome, ki naj označijo vrednost razstavljenih vin. Med prvimi je bil seveda najboljši in največji vinogradar in kletar Slovenije, g. Clotar Bouvier iz Zg. Radgone. Pa tudi mnogo drugih se je izkazalo z dobro kupljico.

Zelenjadna razstava je štela 27 razstavljavcev, ki so vsi prinesli na razstavo najboljšo, kar so imeli. Vendar se je opazilo, da je to šele začetek razstave te vrste in bo treba v prihodnje temeljiteje priprave za isto. Sicer pa je bilo tudi tukaj mnogo zanimivega in nenavadnega, o čemur sami nismo vedeli, da imamo.

Denar.

g Vrednost denarja 18. t. m. V zadnji dobi ni bilo na denarnem trgu nikakih posebnih sprememb. Valute večine držav so bile stalne in so notirale enakomerno na vseh borzah. Tudi naš dinar je na borzi v Carihu stalno kazal svojo vrednost od 9.13 centimov. Inozemske valute so se na ljubljanski, zagrebški in belgrajski borzi plačevale po teh-le cenah: 1 angleški funt 276.70 dinarjev, 1 ameriški dolar 56.75 Din, 1 nemška marka 13.55 Din, 1 švicarski frank 10.95 dinarjev, 1 madžarski pengö 9.90 Din, 1 avstrijski šilling 8.01 Din, 1 italijanska lira 3.10 dinarjev, 1 francoski frank 2.23 Din, 1 češko-slovaška krona 1.68 Din, 1 grška drachma 0.70 Din, 1 bolgarski lev 0.41 Din, 1 romunski lej 0.34 Din.

Živina.

g Ljubljanski živinski sejem. Zadnji živinski sejem v Ljubljani je bil precej živahen, vendar so cene goveje živini nekoliko nazadovale. Prignanih je bilo 263 konj, 13 žrebet, 74 volov, 64 krav, 18 telet in 63 prašičkov za rejo. Prodanih je bilo: 50 konj, 39 volov, 24 krav, 14 telet in 60 prašičkov. Cene so bile za kilogram žive teže: volji prvovrstni 8.50 Din, poldebeli 8 Din, vprežni 7 Din, krave debele 5—6 Din, klobasarice 3—4 Din, teleta 12—13 Din, prašički za rejo 200 do 300 Din komad.

g Živinski sejem v Mariboru. Dogon na živinski sejem 11. t. m. je znašal: 8 konj, 12 bikov, 149 volov, 466 krav in 7 telet, skupaj 643 glav. Povprečne cene za kilogram žive teže so bile: debeli volji 8—9 Din, poldebeli 7—8 Din, bikji za klanje 6—7 Din, krave debele 5—6.25 Din, plemenske krave 4—5 Din, molzne krave 5.50—6 Din, breje krave 5.50—6 Din, mlada živina 6—8 Din, teleta 10 Din. Prodalo se je 374 komadov, od tega za izvoz 54. — Cene mesu: govedina 10—18 Din, teletina 17.50—22.50 Din, svinjsko meso 17—30 Din. Kupčija je bila v splošnem živahna.

g Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem 7. t. m. je bilo prignanih 417 prašičev. Povprečne cene za komad so bile prašički 5—6 tednov stari 75—125 Din, 7—9 tednov stari 150—200 Din, 3—4 mesece 320 do 400 Din, 5 do 7 mesecev 420—450 Din, 8 do 10 mesecev 550—650 Din, 1 leto stari 1000 do 100 Din za komad. 1 kg žive teže 10—11.50

dinarjev, mrtve 15—18 Din. Prodalo se je 241 komadov. Kupčija je bila živahna.

Cene.

g Ljubljanski trg. Cene na ljubljanskem trgu so bile v zadnjem tednu sledeče: Meso in mast: govedina 9—10 Din, teletina 20—22.50 Din, svinjina 20—25 Din, slanina mešana 23—24 Din, mast 26—28 dinarjev, kostrunje meso 13—14 Din, kozličina 20 Din za kilogram. Perutnina: piščanec 10—25 Din, kokoši 25—40 Din, race 25 do 35 Din, gosi 100 Din za komad. Divjačina: divji zajci 40—60 Din, jerebice 20 dinarjev komad. Ribe: karpji 25 Din, ščuke 2.50—3 Din, postrvi 60 Din kilogram. Mlečni proizvodi: mleko 2.50—3 Din liter, sirovo maslo 40—44 Din, čajno 50—60 dinarjev kilogram. Jajca: 1.50—1.75 Din komad. Mlevski izdelki: moka >00€ 5.75, >0€ 5.50, >1€ 5.25 Din kilogram. Ajdova moka 6—9 Din kilogram. Krma: sladko seno 80 Din, polsladko 75 Din, kisel 60 Din, slama 50 Din za 100 kilogramov. — Trg je bil vedno zadostno založen tudi z zelenjavo in sadjem.

g Žitni trg. Na svetovnih žitnih tržiščih so ostale cene za žito več ali manj neizpremenjene. Vendar se opaža, da z ozirom na dobro ameriško letino pritiskajo cene navzdol. Posebno Kanada se hvali, da ima ugodno letino. Pri nas ni sprememb, kupčija je še vedno mrtva. Kupuje se samo za sproti najpotrebnejše. Ker so naše cene višje nego svetovne, se tudi izvoz ne izplača in zato je malenkosten. Cene za vagonsko blago v Ljubljani so: pšenica baška 78—79 po 340 dinarjev, koruza stara 240 Din, nova sušena 235 Din, rž domača 325 Din, oves 235 Din, moka >0g€ 470 Din. — Za proso se radi obilnega pridelka v celi Sloveniji plačuje cena 2—2.50 Din za kilogram. Ajda je pri nas splošno dobro obrodila, še ni na trgu. Cena ji je 2.50—2.75 Din za kilogram.

g Drugi pridelki. Krompir se vsled obilnih ponudb že slabše plačuje in mu je v zadnjem tednu padla cena na debelo na 0.85 do 0.90 Din za kilogram. Po zelju se pa več povprašuje in so vsled tega cene poskočile od 0.75 na 0.90 Din za kilogram. Za kisel zelje so ostale cene neizpremenjene. Fižol je precej trden v cenah. Za Italijo se ga sicer manj izvaža, zato ga pa Francija bolj išče in kupuje. V veletrgovini stane fižol koks 5 Din, mandalon 4 Din, ribničan 3.75—3.95 Din. Za cipro-fižol (nazvan tudi preklast) se plačuje 6—6.50 Din za lepo, na roko izbrano blago. Seno. Cene senu so ostale neizpremenjene, za v balah prešano blago se plačuje 60—65 Din za 100 kg postavljeno na nakladalno postajo. Hmelj v Žalcu se nakupuje po neizpremenjenih cenah, ki se plačujejo po kakovosti blaga od 45 do 60 Din. Na Nemškem grede cene navzgor. Gobe se plačujejo za najlepše belo blago prve vrste 40—50 Din kilogram, za povprečno lepo blago 38—45 Din, slabo blago se pa sploh ne kupuje.

Cene kož in usnja. Na tržišču s kožami in usnjem v Mariboru so bile zadnje dni naslednje cene: konjske kože 50—150 Din za komad, goveje kože za 1 kg 13—15 Din, telečje 22—26 Din, svinjske 8 Din, gornje

usnje 70—110 Din, podplati 55—65 Din za kilogram.

Tržišče hmelja v Savinjski dolini. Povpraševanje po hmelju v Savinjski dolini je prav živahno. Cene se gibljejo okrog 55, za boljše do 58 Din za kilogram. Izredno dobro blago doseže tudi 60 Din za kilogram. Kupčijski položaj je nedvomno mnogo boljši kakor je bil pred tedni. — Mnogo škode povzročajo hmeljarjem nekateri nereelni domači trgovci, ki skušajo z vsemi sredstvi potlačiti cene. Manjka pač tu močnih trgovcev, ki so svojčas držali cene domačega hmelja kviku, da so jim morali slediti inozemski kupci. — Tuji kupci so v splošnem zadovoljni s kakovostjo savinjskega hmelja, ki je boljša kakor n. pr. kakovost nemškega blaga.

g Tržišče lesa. Vkljub pozni stavbnji sezoni je kupčija s stavbenim lesom še vedno precej živahna. Posebno veliko ga gre iz Slovenije v Dalmacijo, predvsem v Split, kjer se mnogo gradi. Kupčija z drvni in ogljem se razvija normalno. Veliko zanimanje je za testone. Za rezano bukovino za prekomorski trg je precej povpraševanja. Zanimanje je tudi za nove hode in za hrastove pragove, ki jih rabi Italija v velikih množinah; nadalje je odjem gotov za brzojavne drogove, za naš okrogli les, ker naše žage ne morejo izdelati takega lesa, ki ga inozemstvo zahteva. Dosedaj ne moremo pač konkurirati s fino obdelavo lesa. Zato bi nam bila potrebna šola za obdelovanje lesa, da se enkrat privadimo ugoditi inozemstvu, kakor to želi. Le tedaj bomo zmogli konkurence na svetovnem trgu.

Razno.

g Razstava plemenske živine v Laškem. Dne 22. septembra t. l. je priredil okrajni zastop v Laškem za celi laški okraj razstavo plemenske govedi muredolske pasme v Šmarjeti pri Rimskih toplicah z namenom, da se pospešuje muredolska pasma, ki v tukajšnjem okolišu od vseh pasem najboljšje uspeva. Razstave se je udeležilo 140 živinorejcev z 200 glavami živine. In sicer je bilo: 25 odrašenih bikov, 10 bikov v starosti od 6—18 mesecev, 120 krav (s svežim mlekom, brejih oz. s teleti) in 45 telic nad eno leto starosti. Posebno vrsto je tvorilo 30 krav in telic nakupljenih po tuk. okr. zastopu meseca maja na Planini in Dobju in razdeljena nih med najboljše rejce. To živino sta pogledala strokovnjaka gg. obl. kmet. referent Černe in tajnik kmet. družbe inž. Lah in ugotovila, da odgovarja pasmi tuk. živine (muredolska), da je lepe zunanosti, za plemj sposobna in za napredek tuk. živinoreje velikega pomena.

V splošnem je bila živina prvovrstna, po večini sivopšenična. Posebno so se odlikovale občine Marjagradec, Jurklošter in Sv. Lenart, kjer uspeva res prvovrstna živina muredolske pasme. Zato je tudi bilo izbiranje živine za nagrado zelo težavno, ker je bila vsa živina lepa.

d Zborovanje gorenjskega pasemskega okrožja se bo vršilo dne 8. novembra t. l. v dvorani Ljudskega doma v Kranju. Zelo priporočljivo je, da bi se živinorejci v čim večjem številu udeležili tega zborovanja. Na to zborovanje so vabljeni vse važnejše naše centralne organizacije. Pasemsko

okrožje je zelo velike važnosti za razvoj in napredek gorenjske živinoreje, zato morajo živinorejci z zmanjšanjem slediti njegovemu razvoju in delovanju, to se pa pokaže pri zborovanjih ako je veliko udeležencev.

g **Nov način proizvodnje čilskega solitra.** Kakor poročajo, je Josip Vuškovič, ki se je dolgo vrsto let udeleževal v čilski industriji solitra, izumil nov način produkcije, ki omogoča znižanje proizvodnih stroškov za 40 odstotkov in uporabo manj vrednih rud. Ta nov način produkcije, ki je za patentiran, bo povzročil popoln preokret v čilski industriji solitra, ki se trenutno zaradi konkurence sintetičnih dušičastih gnojil nahaja v težki krizi. Stevilne tovarne, ki so v zadnjem času brez izgledov za bodočnost ustavile obrat, bodo znova začele obratovati. Ta preokret moramo pozdraviti z zadoščanjem, ker se velik del čilenske industrije solitra nahaja v rokah naših rojakov-izseljencev.

Semnji.

Od 24. oktobra do 5. novembra: na Kranjskem; Dol (24.); Skaručina (28.); Poljane (28.); Vesela gora (27.); Sv. Križ pri Litiji (24.); Št. Vid pri Stični (5.); Zagorje (3.); Preska (4.); Cerknica (2.); Dol. Logatec (24.); Lož (28.); Mirna (2.); Žužemberk (28.); Radovljica (28.).

Na Štajerskem: Velenje (24.); Lemberg (25.); Videm ob Savi (26.); Št. Jur ob južni železnici, Slov. Bistrica in Gornji grad (28.); Vitanje (2.); Pišce (3.); Konjice in Št. Pavel pri Preboldu (4.). — Za točnost podatkov uredništvo ne prevzema odgovornosti.

Kupčevanje pri poldivjakih.

Prebivalec pragozda, ki pride do evropskega trgovca ali pa le krošnjarja, da bi si nabavil, kar mu srce poželi, ne bo kupoval na način kakor kak civiliziran kupec, zato je treba s takim povsem drugače postopati. Prolašalec mora pred vsem imeti mnogo potrpljenja ter se živjeti v miselnost takega na poldivjaka.

Najtežje za trgovca je takzvana zamenjava mesta denarja, piše raziskovalec Melanren. »A tudi, ko se divjak denarju privadi, ne zna vrednosti kupljenega blaga preračunati. Ako ima divjak n. pr. en angleški funt v rokah, ga bo najprej zmenjal v šilinge. Trgovec mora imeti pri rokah vedno dosti šilingov, kajti svetel denar divjaki radi spravljajo, to se pravi, ga sploh ne dajo več od sebe. Ko sem nekoč v zalivu Papua postavil šotor, da bi prodajal, mi je zmanjkalo šilingov, pripoveduje McLaren nadalje, »in nisem si vedel drugače pomagati, kot da sem sam pričel izdelovati kovani denar. Izrezal sem iz starih pločevinastih škatelj okrogle oblike ter pritisnil nanje črko x. Ta izhod se je dobro obnesel, posebno še, ker so s tem »denarjem« mogli samo pri meni kupovati, ker sem jim tudi samo jaz zmenjal funte v tak »denar«. Toda s kupčijo sem moral kmalu prenehati, kajti opazil sem, da imam v blagajni že več pločevinastega denarja kot pa sem ga izdal. Nekdo mi je moral konkurirati ter se okoriščati z mojo iznajdbo. Zelo mučno za trgovca je tudi, ka-

dar divjaku primanjkuje denarja za kako stvar, katero hoče imeti in ko v enomer vprašuje po ceni. On si misli, da bo trgovec na označeno ceno pozabil ter ceneje prodal. Ker seveda o pisavi nima nihče pojma, zato je tudi cenik nad vhodom za divjaka brez pomena ter si misli, da pač mora tako biti. Nekeč sem si dovolil šalo in sem vsakokrat šel s ceno kvišku. Kolikorkrat me je eden in isti vprašal po njej. Toda tudi to sem moral opustiti, ker so divjaki postajali le še bolj divji.

Prebivalec južnega otočja ima največje poželjenje po gramofonu. A plošč s pesmijo in orkestrom ne marajo. Kar pa je čudno, tudi jazz-godbe ne. Razlagal sem si to na ta način, da jim je »jazz-godba« preveč sorodna in torej nič novega. Radi pa imajo plošče z godbo na pihala, posebno če je prav močna in ima močno trobenje ter bobne. Navadno kupi domačin z gramofonom samo po eno ploščo in to potem navija noč in dan, dokler sploh daje kak glas od sebe. Šele potem si kupi drugo ploščo, s katero pa zopet tako dela in z vsemi nadaljnimi.

Meh za smeh.

Priznanje. Sodnik: »Ker vam dokazovanje ni uspelo, je boljše, ako priznate, da ste tožniku rekli osel.«

Obtoženeec (po premisleku): »Bolj ko ga ogledujem, bolj se mi zdi verjetno, da sem mu v rosnici kaj takega rekel.«

★

Uščipnil ga je. Berglez: »Ti, oni dan sem videl v Ljubljani človeka, ki je tebi na las podoben.«

Berglez: »Pa menda vendar nisi njemu vrnil tistih 100 dinarjev, katere meni že dve leti dolguješ?«

★

Godčeva želja. Bilo je na dan po ženjanju. V vaški krčmi so sedeli muzikantje ter zapivali, kar so prejšnji dan zaslužili. Gostilničar pa je bil obenem tudi poštar. K temu je prišla kmočka žena ter naročila, naj telefonira po živinozdravnika, češ, da je krava teleta vrgla, tele pa noče piti. Pa se oglasi eden izmed godceov: »Nič ni treba živinozdravnika klicati. Če tele noče piti, ga kar sem pripelji. Pri nas se bo že navadilo.«

★

Raztresen profesor. Žena: »Vladimir, jesen je prišla. Profesor: »Naj pride jutri, danes nimam časa.«

★

Neka bolniška strežnica-začetnica je nekega večera merila bolniku vročino. Ko je predpisani čas potekel, je pogledala na toplomer, kateri je kazal 50 stopinj, vsaj tako se je njej dozdevalo. Stopila je hitro k zdravniku ter mu povedala, da ima temperatura 50 stopinj vročine.

Zdravnik pa ji je odgovoril: »Tu ne morem jaz ničesar pomagati, pošljite po požarno brambo.«

★

V šoli so imeli računsko uro. Pri nekem učencu je učitelj opazil, da je ta vse številke pravilno napisal, samo mesto 11 je imel napisano samo 1. »Kaj ne veš, kako se piše 11?« ga vpraša učitelj.

»Pro-pro-prosim, ne-vem, na katero stran 1 naj zapišem drugo 1.«

TVORNICA KEM. IN OIL. BARNILAKOV. FIRNEŽA IN ŠTEKALDA
DRUŽBA Z. OZ. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI
TERPENTIN
STROJNO ODE
UMETNIŠKE BARVE
PRAŠNO ODE
COPICI
FIRNEŽ
ŠOLSKE BARVE
LUHE BARVE
BRISTNE OJDNATE BARVE

PRODAJALNA
DUNAJSKA C. 14
LJUBLJANA
POLEGTRGOVINA
SCHNEIDER EVEROVŠEK

PRVOVRSTNI MATERJAL-NIZKE CENE!!

PREDIVO kupuje v vsaki množini in plačuje po najvišjih cenah IVAN N. ADAMIČ, vrvarna, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 31. 7855

Mali oglasnik

Vsaka drobna vrstica ali nje prostor velja za enkrat Din 5. Naročniki „Domoljuba“ plačajo samo polovico, ako kupujejo kmetijske potrebitine ali prodajajo svoje prideleke ali iščejo poslov oziroma obrtniki pomočnikov ali vajencev in narobe.

Rodovitno posestvo

zleptimgozdom za posek v zelo lepi legi prodam. Pol ure od postaje. Meri okoli 30 oralov. Postopje vse zidano in v dobrem stanju. Redi se lahko do 8 glav živine. Naslov v upravnistvu pod št. 8248.

Posestvo na Gorenjskem, blizu industrijskega kraja,

obsega joče 26 ha gozda, 31 merikov posetve, hiša in hlev v zelo dobrem stanju, od postaje oddaljeno 3 minute, cena 200.000 Din, se prodaja radi družinskih razmer. Naslov v upravi št. 8186.

Obvestilo.

Zadnje čase sem stišal razne obreklije govornice nasproti meni. Ker pa sem popolnoma nedolžen v tisti stvari, kar lahko z mirno vestjo s prisego potrdim, zaradi tega bom proti vsakemu nadaljnemu govorjenju proti vsakomur najostreje po kazenskem zakonu postopal. Jožef Groznik, Češence 17, p. Hrušica pod Ljubljano.

Oglašujte v Domoljubu!

Vajenca za čevljarstvo

obrt se sprejme. Hrana in stanovanje pri mojstru. — Vinko Hafner, Godešič št. 65 pri Skofji Loki.

Mizarkega vajenca

sprejme Ivan Kuhar, Vižmarje 69, p. St. Vid nad Ljubljano.

Krojaškega vajenca

pridnega in poštenega, z dobrim šolskim sprejemom sorejme Anton Vrhovec, krojač, Dravljice št. 60.

Čevljar, pomočnika

za najfiniša dela in dva vajenca sprejemem takoj. FRANC ŠIFRER, čevljar, Skofja Loka.

Psar lisjaka

prav do brega čuvaja imam naproti. Naslov v upravi pod št. 8249.

Malo posestvo

3 orale zemlje s primernim gospodarstvom, poslopljem prodam z vsem inventarjem za 25.000 Din. Od ceste in farne cerkve 5 minut, od rudnika Hrastnik pol ure. Anton Pavlič, Brnice, Dol pri Hrastnu.